

شناسایی و ارزیابی شایستگی‌های حرفه‌ای مورد نیاز دانش‌آموختگان دوره کارشناسی صنایع‌دستی

چکیده:

اهمیت شایستگی‌های حرفه‌ای به‌عنوان یک امر توسعه‌دهنده در آموزش عالی، ایجاب می‌کند که به‌طور پیاپی و با توجه به شرایط موجود و نیازهای افراد مورد بررسی ارزیابی قرار گیرد. عدم توجه به این امر در نظام آموزش عالی صنایع دستی ایران و هم‌چنین، کاربرد برنامه درسی ثابت و بارویکردی یک‌سان از سال ۱۳۶۶، سبب شد که پژوهش حاضر با هدف شناسایی شایستگی‌های حرفه‌ای مورد نیاز دانش‌آموختگان دوره کارشناسی صنایع دستی به این مساله بپردازد. براین اساس، پرسش‌های پژوهش چنین مطرح می‌گردد که: (۱) شایستگی‌های حرفه‌ای مورد نیاز دانش‌آموختگان دوره کارشناسی صنایع دستی از دیدگاه صاحب‌نظران کدامند؟ (۲) اعتبار و اولویت شایستگی‌های شناسایی شده از منظر صاحب‌نظران چگونه است؟ پژوهش از منظر هدف توسعه‌ای کاربردی، و از حیث روش آمیخته اکتشافی محسوب می‌شود. جمع‌آوری داده‌ها در بخش کیفی به روش مصاحبه نیمه ساختاریافته و ابزار فرم مصاحبه صورت گرفت. جامعه آماری پژوهش، اعضای هیات علمی رشته صنایع دستی در دانشگاه‌های ایران است که ۲۴ نفر از آن‌ها به روش نمونه‌گیری نظری انتخاب شدند. مصاحبه‌ها به روش تحلیل مضمون و با استفاده از نرم‌افزار تحلیل کیفی متن مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. نهایتاً، شایستگی‌های حرفه‌ای دانش‌آموختگان این رشته در ۱۵ شاخص اصلی و در سه حوزه دانش، مهارت و نگرش به دست آمد. در ادامه، برای اعتباریابی و اولویت‌بندی شاخص‌ها از روش دلفی و ابزار پرسش‌نامه محقق ساخته بر مبنای طیف پنج‌درجه‌ای لیکرت استفاده شد. با توجه به نتایج، تمامی شاخص‌ها مورد تأیید قرار گرفت و اولویت آن‌ها نیز از منظر جامعه پژوهش تعیین گردید. می‌توان نتیجه گرفت، برای دستیابی به اهداف توسعه و پاسخگویی به نیازهای حرفه‌ای دانش‌آموختگان، آموزش عالی و دانشگاه‌های مجری صنایع دستی باید شایستگی‌های حرفه‌ای به دست آمده را به شکلی کاربردی در برنامه درسی و آموزش این رشته مورد توجه قرار دهند.

نوع مقاله: پژوهشی

تاریخ دریافت: ۱۴۰۰/۰۸/۱۲

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۰/۱۱/۲۳

حسین نوروزی قره‌قشلاق

دکتری پژوهش هنر، دانشکده پژوهش‌های عالی هنر و کار آفرینی، دانشگاه هنر اصفهان، ایران.

Email: h.norouzi@au.ac.ir

ایمان زکریایی کرمانی

(نویسنده مسئول)

استادیار گروه فرش، دانشکده صنایع دستی، دانشگاه هنر اصفهان، ایران.

Email: i.zakariaee@au.ac.ir

احمد رضا نصر اصفهانی

استاد گروه علوم تربیتی، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، دانشگاه اصفهان، ایران.

Email: arnasr@edu.ui.ac.ir

DOI: شناسه دیجیتال

10.22051/jtpva.2022.38379.1357

واژگان کلیدی: شایستگی حرفه‌ای، صنایع دستی، آموزش عالی، دانش‌آموختگان

مقدمه

صنایع دستی^۲ از منظر فرهنگی و سپس، اقتصادی در جامعه ایرانی با اهمیت تلقی می‌شود. این نگرش‌ها به صنایع دستی هم‌زمان با تغییرات حاصل از رشد فناوری ایجاب می‌کند وظایف و ظرفیت‌های این رشته در مقابل تحولات و نیازهای جدید مورد بررسی قرار گیرد. صنایع دستی در عصری که تغییرات مداوم در آن نقش دارد، به یک اقتصاد خلاق و الگوی جدیدی از کار برای سازندگان و دیگر متخصصان آن تبدیل شده است. این هنر-صنعت در پاسخ به جهان پیرامون خود، در حال پیشرفت و تکامل است و در عین حال که ارزش‌ها و هدف اصلی خود را حفظ می‌کند، نسبت به تغییرات اقتصادی، فرهنگی، فناوری و اجتماعی واکنش نشان می‌دهد. دانش به‌روز و داده‌های قوی برای حمایت از بخش صنایع دستی نیاز است. لازم است تعدادی از موضوعات برجسته، از جمله ارزش مهارت‌های فنی و دانش در اقتصاد که مهارت‌ها در آن نقش اساسی دارند، مورد بررسی قرار گیرد. تاثیر فن‌آوری دیجیتال در دست سازها، نیاز روزافزون به حساسیت محیط زیست و ارزیابی مجدد جنبه‌های مختلف زندگی حرفه‌ای مولفه‌هایی هستند که در شایستگی‌های حرفه‌ای^۳ صنایع دستی باید سنجیده شود (Burns et al, 2012: 2). پرداختن به نظام آموزشی، بیان حیطه‌ها و مرزهای دانشی و مهارتی و هم‌چنین، شناسایی شایستگی‌ها^۴ حدود کلی، چشم‌انداز و رویکرد آموزشی این رشته را مشخص می‌کند. قابل استنباط است که بخش بزرگی از توسعه صنایع دستی ایران بر عهده دانش‌آموختگان این رشته در آموزش عالی است. انتظار بر این است که دانش‌آموختگان این رشته در آموزش عالی به‌عنوان متخصصین، هدایت‌گران و برنامه‌ریزان در این حوزه بوده و آن‌چه را که آموزش عالی به‌عنوان مهارت‌های عملی و علمی به آن‌ها تاسری داده است، در راستای رونق و بهبود کیفیت صنایع دستی به‌کارگیرند. اما در واقع، تحقق این موضوع را در شرایط فعلی صنایع دستی نمی‌توان مشاهده کرد (قربانی، ۱۳۹۵: ۳). از اهداف نهایی و مورد تاکید آموزش عالی، به وجود آوردن شرایط و ساختار مناسب در راستای کسب دانش، مهارت و نگرش‌هاست که در قالب شایستگی‌ها برای یادگیرندگان رشته‌های مختلف فراهم می‌گردد (محمدی، ناصری جهرمی و معینی شهرکی، ۱۳۹۱: ۸۴). لازم است مجموعه‌ای از شایستگی‌های حرفه‌ای مورد نیاز دانش‌آموختگان این رشته در راستای پرورش صحیح

مورد بررسی و ارزیابی قرار گیرد و به‌عنوان یک راهکار در توسعه صنایع دستی ارائه گردد. بر اساس اجماع تجربه‌ها و نظرات، مفهوم شایستگی آن جایی مورد حمایت بیش‌تر قرار گرفته است که دانش و مهارت‌ها را هم‌عرض با سایر مشخصه‌ها (نگرش، عادت، رفتار، شخصیت و توانایی) می‌داند (هدایتی، ۱۳۹۵: ۲۸). بر این اساس، شایستگی زمینه‌ای از عمل است که شخص را قادر می‌سازد از مولفه‌های آن (دانش، مهارت‌ها، و نگرش) که ارتباط با حرفه او دارد، برای کاربرد موثر در مواجهه با عمل استفاده کند (جامه بزرگ، ۱۳۹۱: ۱۸). وجود زمینه تخصصی در تبیین، تعریف و به‌کارگیری شایستگی، مرزی است بین تفهیم شایستگی و شایستگی حرفه‌ای. اساساً، زمانی که شایستگی‌ها در یک تخصص و زمینه حرفه‌ای به‌کار گرفته می‌شوند، شرایطی به وجود می‌سازد که شایستگی‌ها را متمایز از سایر زمینه‌ها نشان می‌دهد. به بیانی دیگر، کیفیت و شایستگی در هر حرفه‌ای تعریف ویژه خود را دارد که آن حرفه را از دیگری متمایز می‌کند و ذات و ماهیت آن را شکل می‌دهد (مهدوی هزاوه و همکاران، ۱۳۹۵: ۲۴). این ویژگی را -که سبب پیدایش دانش، مهارت و نگرش خاص در یک زمینه، رشته، شغل و سازمان خاص می‌شود- می‌توان به شایستگی حرفه‌ای تعبیر کرد (Kenzhebekov, 2004: 178). آن‌چه در شایستگی حرفه‌ای مورد انتظار است، تسلط به دانش، روش‌ها، مهارت‌ها و ارزش‌هایی است که در راستای توانایی حل یک مشکل در زمینه تخصصی و ایجاد شرایط بهتر بروز و ظهور می‌یابد. در شناسایی شایستگی‌های حرفه‌ای هدف بر آن است تا «ویژگی‌های عمومی» با «زمینه‌ای» که قرار است ویژگی‌های مذکور در آن به‌کار گرفته شود، تلفیق شوند (Gonczi, 1996: 52; عارفی، ۱۳۸۴: ۴۹). مواجهه هنر با زمینه‌های گسترده‌ای از جمله اجتماع، فرهنگ، سیاست، زیبایی، کاربرد و... شرایطی را ایجاب می‌کند تا در آموزش هنر شایستگی‌های حرفه‌ای بسیاری پوشش داده شوند. بر این اساس لازم است تحقیقات گسترده‌ای در خصوص آن‌ها و متناسب با شرایط رو به تغییر در هر جامعه‌ای انجام شود. از طرفی، زمانی که هدف «ارتقا کیفیت آموزش هنر» باشد، در گام اول، انواع مختلف تحقیقات در زمینه شایستگی‌ها و مهارت‌های هنری مورد نیاز است (Haanstra, 2013: 1). به زعم یایر (۲۰۱۱)، توسعه حرفه‌ای بیش‌تر از طریق فرصت‌های آموزش رسمی حاصل می‌شود. کاربرد مهارت‌ها و دانش‌های فنی و نظری

برای به وجود آوردن پیشرفت در کارهای حوزه صنایع دستی از آموزش عالی نشأت می‌گیرد (Burns et al, 2012: 2). برای تقویت تحصیل در رشته صنایع دستی، زمینه‌های حرفه‌ای نیاز است که مشتق شده از کار، تجارت و فرهنگ زندگی است. وجود آگاهانه، خود انگیختگی، زیبایی شناسی، خدمت به مشتری، مهارت‌های کارآفرینی، اصول فعالیت تجاری پایدار و سالم، محورهای شایستگی‌های حرفه‌ای را در آموزش عالی این رشته تبیین می‌کند. به بیانی دیگر، اهداف توسعه پایدار فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی و محیط زیستی رویکرد اصلی آموزش این رشته را بیان می‌کند (Garber, 2012:137; Lindroos & Ketonen, 2013: 8). دانشجویان این رشته باید به شایستگی‌هایی دست یابند که بیاموزند چگونه به عنوان هنرمند، صنعت‌گرو طراح، خلاق و هوشمندانه فکر و عمل کنند. ارج نهادن به صنایع دستی، نوآوری و توسعه آن و درک صنایع خلاق و فرهنگی - که سبب غنی شدن زندگی آن‌ها می‌شود - از موضوعات اساسی در مواجهه با شایستگی‌های حرفه‌ای است (Atkinson, 2010: 1). براین اساس پژوهش حاضر در پی رسیدن به هدف شناسایی، اعتباریابی و اولویت بندی شایستگی‌های حرفه‌ای مورد نیاز دانش‌آموختگان دوره کارشناسی صنایع دستی ایران است که به عنوان راهکاری در توسعه آموزش این رشته تلقی می‌شود. پرسش‌های پژوهش نیز بدین شکل مطرح می‌شود که: (۱) شایستگی‌های حرفه‌ای مورد نیاز دوره کارشناسی صنایع دستی از دیدگاه صاحب نظران کدامند؟ (۲) اعتبار و اولویت شایستگی‌های شناسایی شده از منظر صاحب نظران چگونه است؟

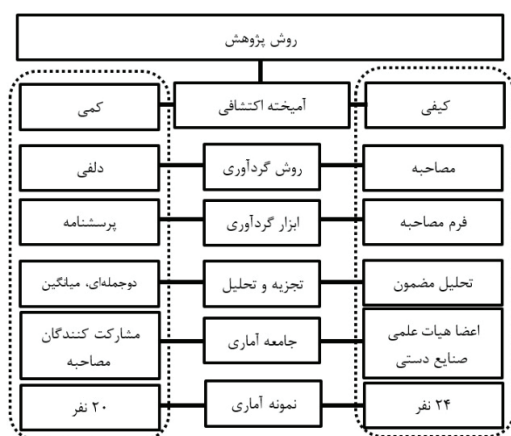
روش پژوهش

پژوهش حاضر از جنبه هدف توسعه‌ای کاربردی بوده و به روش آمیخته اکتشافی انجام شده است. در روش اکتشافی، زمینه‌یابی درباره موقعیت نامعین پدیده هدف اصلی پژوهش است. در این نوع از پژوهش، داده‌های کیفی اهمیت بیش تری دارد و در توالی گردآوری داده‌ها نیز ابتدا، داده‌های کیفی و سپس، کمی جمع‌آوری می‌شوند. بدین منظور در گام اول تحقیق با استفاده از روش کیفی مصاحبه و تجزیه و تحلیل آن‌ها به روش تحلیل مضمون، شایستگی‌های حرفه‌ای مورد نیاز شناسایی شدند؛ سپس، با استفاده از روش دلفی و آزمون‌های کمی دو جمله‌ای و میانگین پاسخ‌ها و هم‌چنین، به‌کارگیری ابزار پرسش‌نامه

محقق ساخته، اعتباریابی و اولویت بندی شایستگی‌ها انجام شد. از آنجایی که، روش مصاحبه نیمه ساختاریافته فردی انعطاف بیش تری داشته و فرصت کشف گوناگونی در پدیده‌ها را می‌دهد در این پژوهش مورد استفاده قرار گرفت. با توجه به زمان انجام پژوهش و وجود محدودیت‌ها و شرایط عمومی خاص کشور (ویروس کرونا^۵) مصاحبه‌ها به روش مجازی و به اشکال برون خط^۶ و برخط^۷ صورت گرفت که مهمترین ابزار مورد استفاده در هرگونه از آن‌ها، فرم مصاحبه بود. در روش برون خط، ابتدا فرم مصاحبه به روش الکترونیکی برای مصاحبه‌شونده ارسال گردید و درخواست شد پاسخ‌های خود را در صورت تمایل به صورت صوتی یا نوشتاری برای پژوهش‌گر ارسال کنند که بیش تر پاسخ‌ها به روش صوتی دریافت شد. در روش برخط، با تعیین و هماهنگی زمان مصاحبه که پیش تر صورت گرفته بود، از طریق ارتباط تصویری در نرم‌افزارهای موجود (اسکایپ^۸ و گوگل دوو^۹) مصاحبه صورت گرفت. تفاوت این روش در آن است که، اگر در جریان مصاحبه و مباحث، پرسش جدیدی مطرح می‌شد، با درخواست مصاحبه‌کننده مبنی بر توضیح بیش تر و باز شدن مساله، مصاحبه ادامه پیدا کرده و به مباحث جزئی تر پرداخته می‌شد. زمان هر مصاحبه در این روش به طور متوسط بین ۳۰ تا ۵۰ دقیقه به طول انجامید. جامعه آماری تحقیق را اعضای هیات علمی رشته صنایع دستی دانشگاه‌های ایران تشکیل می‌دهند. برای انتخاب مشارکت‌کنندگان از روش نمونه‌گیری نظری استفاده شد که دو ویژگی اصلی آن هدفمند بودن و اشباع نظری است. در این روش از نمونه‌گیری و با توجه به هدف تحقیق، افرادی انتخاب می‌شوند که سرشار از اطلاعات بوده و در شکل دادن مدل نظری پژوهش‌گر یاری دهند (Corbin & Strauss, 2008: 317). فرآیند نمونه‌گیری و مصاحبه، تا زمانی که اشباع نظری در داده‌ها حاصل شود، ادامه یافت. بدین ترتیب، پس از مصاحبه با ۲۴ نفر از صاحب نظران، اشباع داده‌های حاصل شد و نمونه‌گیری و مصاحبه نیز متوقف شد.

برای تجزیه و تحلیل مصاحبه‌ها از روش تحلیل مضمون متن استفاده شده است. پس از پیاده‌سازی مصاحبه‌ها در نرم‌افزار مکس کیودا^{۱۰} و تطبیق مجدد آن‌ها با متن مصاحبه، شروع عملیات تحلیل آغاز شد. در انجام تحلیل مضمون متن برای دست‌یابی به مضامین و مقوله‌ها نیاز است از یک واحد معنی‌دار و قابل رمزگذاری استفاده شود. واحد ضبط

در دیگری اثرگذار نباشد (هومن، ۱۳۸۸: ۱۰۳). میانگین پاسخ‌ها عدد ۳ در نظر گرفته شد و مجموع پاسخ‌هایی که بالاتر از میانگین بودند، به عنوان تایید و مجموع پاسخ‌هایی که مساوی یا پایین‌تر از میانگین بودند، به عنوان رد استنباط شدند. با توجه به میانگین به دست آمده، اولویت بندی شاخص‌ها نیز انجام شد. لازم به ذکر است پرسش نامه مربوط به اعتباریابی و اولویت بندی ابعاد و مولفه‌های شایستگی، با توجه به این که توسط خبرگان تکمیل گردیده دارای روایی محتوا است. از طرفی در تنظیم و ساخت پرسش نامه، طراح، قادر به جهت‌گیری خاصی نبوده و تمامی معیارها و مولفه‌های مورد سنجش در نظر گرفته شده است و از این جهت نیازی به سنجش پایایی ندارد.

شکل ۱- روش پژوهش (ماخذ: نگارندگان).

پیشینه پژوهش

نوروزی قره‌قشلاق و همکاران (۱۴۰۰)، در مقاله «بررسی تطبیقی شایستگی‌های حرفه‌ای صنایع دستی در چند کشور و تبیین وجوه مغفول آن در برنامه درسی دوره کارشناسی ایران» به شایستگی‌های حرفه‌ای مغفول در برنامه درسی دوره کارشناسی صنایع دستی ایران پرداخته‌اند. برای دسترسی به این هدف در یک مطالعه تطبیقی، شایستگی‌های حرفه‌ای این رشته در آموزش عالی کشورهای ایران، ترکیه، هند، مالزی و انگلیس مورد بررسی قرار گرفته است. نتایج این مطالعه نشان داد که، برای ارتقای رشته صنایع دستی در ایران علاوه بر به‌کارگیری مهارت‌های فنی و دانش فرهنگی و تاریخی - که خود از اهمیت بسیاری برخوردارند - لازم است، سایر شایستگی‌ها، با محورهای اجتماعی، اقتصادی و کارآفرینی مورد توجه قرار گیرند. انگلند (۲۰۱۷)، در مقاله «یک مشکل دوسویه: بررسی قطع

جدول ۱. ویژگی جمعیت شناختی شرکت کنندگان در مصاحبه (ماخذ: نگارندگان).

متغیر	تعداد	درصد	جنس	
			زن	مرد
سن (سال)	۹	۳۷,۵	۴۰-۳۱	۵۸,۳۳
	۱۵	۶۲,۵	بیش از ۵۰	۱۶,۶۶
مرتب علمی	۶	۲۵	مربی	۲۰,۸۳
	۱۴	۵۸,۳۳	استادیار	۶۲,۵
سابقه خدمت (سال)	۴	۱۶,۶۶	دانشیار	۱۶,۶۶
	۷	۲۹,۱۶	۱۰-۵	۳۷,۵
بیش از ۲۰	۹	۳۷,۵	۱۵-۱۰	۲۵
	۶	۲۵	۲۰-۱۵	۸,۳۳

(واحد معنی دار) می‌تواند کلمه، عبارت، جمله، پاراگراف و یا یک مضمون باشد (ازکیا، دربان آستانه و معتمدی، ۱۳۹۳: ۴۷۵). در پژوهش حاضر، واحد ضبط «مضمون» در نظر گرفته شد. انتخاب بخش‌های مناسب جملات مصاحبه، با مورد نظر قرار دادن مضمون مشترک بین آن‌ها، سبب استخراج مضامین اولیه پژوهش شد. سپس، مضامین اولیه در شبکه مفهومی از معنا، ایده و جملات مشترک قرار گرفت و مضامین فرعی (مولفه‌های شایستگی) از آن‌ها حاصل شد. در ادامه، مضامین اصلی (ابعاد شایستگی‌ها) - که به گونه‌ای انتزاعی‌ترین بخش تحلیل مضمون است - در قالب چند کلمه بیان شدند. واژگان انتخابی در این بخش به نحوی جامع هستند که تمامی ابعاد مفهومی جاری در مضامین فرعی را بیان می‌کنند. در ادامه، به منظور اعتباریابی و الویت بندی شایستگی‌های شناسایی شده، به روش دلفی عمل شد. پرسش نامه محقق ساخته بر اساس مضامین اصلی پژوهش، با مقیاس پنج طیفه لیکرت ساخته شد. ۲۰ نفر از خبرگان علمی (افراد شرکت کننده در مصاحبه) به پرسش‌ها پاسخ دادند و میزان موافقت خود را با هر یک از ابعاد شایستگی با درجه‌ای از بسیار زیاد تا بسیار کم اعلام نمودند. به منظور اعتباریابی از آزمون دو جمله‌ای^{۱۱} استفاده شد. آزمون دو جمله‌ای زمانی مورد استفاده قرار می‌گیرد که نتیجه مشاهدات به صورت دو حالتی (تایید/رد) بوده و از یک دیگر نیز مستقل باشند. به طوری که پاسخ یک نمونه

می‌گیرند. هانسترا (۲۰۱۳)، در پژوهش «مطالعه در مورد مدل‌های شایستگی در آموزش هنر»، وابسته به شبکه اروپایی سواد بصری^{۲۰} گزارشی از الگوی شایستگی در آموزش هنر برخی کشورها بیان می‌کند. هانسترا تاکید دارد که برای تقویت، تجزیه و تحلیل و بیان تفاوت‌ها و نهایتاً، طراحی مدل‌های جدید شایستگی، نیاز به تحقیقات انتقادی از مدل‌های صلاحیت موجود در کشورهای مختلف است. تمرکز پژوهش حاضر بر کشور ایران و رصد کردن شرایط موجود مهمترین وجه تمایز با پیشینه مطالعاتی رایج می‌دارد. از طرفی، تبیین دیدگاه صاحب‌نظران این رشته به عنوان یک مرجع مهم در شناخت رویکردها، ضرورت‌ها و نهایتاً، شایستگی‌های حرفه‌ای مورد نیاز در این رشته، مهمترین تفاوت پژوهش حاضر را رقم زده است.

یافته‌های پژوهش

مضامین اولیه

در این مرحله مهمترین عمل، استفاده از مفاهیم مناسب برای نگارش مضامین اولیه است. این فرآیند با استفاده از واژگان و مفاهیم مورد کاربرد و تکرار شده در مصاحبه صورت گرفت. با توجه به این‌که در این مرحله تعداد کدهای بسیاری به دست می‌سازد، لازم است کدها دوباره مورد پالایش و ارزیابی قرار گیرند و موارد مشابه، تکراری و غیر مرتبط با اهداف پژوهش حذف شوند. در این مرحله ۶۳۹ کد به دست آمد که بعد از پالایش تعداد آن‌ها به ۱۳۰ کد رسید. در ادامه، گزیده کوتاهی از مصاحبه‌ها و نحوه استخراج مضامین اولیه پژوهش بیان می‌شود:

مصاحبه شونده شماره ۱: «یکی از موارد تاثیرگذار بر ارائه آثار هنری و به طور اخص آثار صنایع دستی، برگزاری نمایشگاه‌های داخلی و خارجی و نحوه ارائه آثار [آگاهی از نحوه ارائه اثر در نمایشگاه‌ها] برای دانش‌آموختگان رشته صنایع دستی است؛ تا بتوانند مشتری را با آثار خود آشنا و جذب کنند. نمایشگاه‌های صنایع دستی همیشه محل ارتقا و اعتلای این دست‌ساخته‌هاست [اهمیت شرکت در نمایشگاه و نحوه ارائه و جذب مشتری]. در شرایط کنونی دانش‌آموختگان این رشته باید روش‌های کسب آگاهی و به روزرسانی اطلاعات را بلد باشند، تا بتوانند در حوزه تخصص خود برای رفع نیازها اقدام کنند [روش‌های کسب آگاهی و به روزرسانی اطلاعات]. حل مساله نیز یک مهارت مهم برای دانش‌آموختگان این رشته است که مدام در حال تفکر و

ارتباط سیاست در آموزش عالی صنایع دستی» به بحث اقتصادی صنایع دستی در آموزش عالی و شایستگی‌های موثر بر آن پرداخته است. صنایع خلاق^{۲۱} و دانش مورد نیاز در این حوزه مهمترین وجه اقتصادی پیشرو در صنایع دستی است که زمینه‌های اقتصادی آن را گسترش می‌دهد. او بیان می‌دارد که برای رسیدن به اقتصادی موثر در این حوزه، لازم است دانشجویان صنایع دستی شایستگی‌های ضروری را ارتقا داده و تنها به مهارت‌های فنی تاکید نکنند. انگلند (۲۰۱۸)، در مطالعه‌ای دیگر «متخصصان صنایع دستی - توسعه حرفه‌ای و کارآفرینی در آموزش عالی صنایع دستی انگلستان»، مولفه‌های مورد نیاز در توسعه شایستگی‌های حرفه‌ای دانشجویان صنایع دستی کشور انگلستان را بررسی کرده است. او بیان می‌کند ترکیب این موارد می‌تواند مدل‌های آموزشی این رشته را تبیین و سازمان‌دهی کند. مهمترین مشخصه این مولفه‌ها نیز قابلیت انتقال و گسترش آن‌هاست. به زعم انگلند، برخی از این مولفه‌ها از جمله، مهارت‌های سنتی و فناوری، ارتباط با جامعه و محیط بیرون، زمینه فعالیت و تجارت و سبک‌های یادگیری در شکل‌گیری شایستگی‌ها موثر است. در مطالعه‌ای دیگر، موسسه NASAD^{۲۲} (۲۰۱۸)، برای برخی زمینه‌های هنری و هم‌چنین، صنایع دستی، شایستگی‌هایی را در ساختاری متشکل از دانش و مهارت، شایستگی‌های ضروری^{۲۳} و شایستگی‌های مطالعات عمومی^{۲۴} ارائه داده است. در این اسناد بیان شده، صنایع دستی حرفه‌ای است که نیاز به استعداد، دانش، مهارت و هدایت دارد؛ اما برای عملکرد به عنوان یک نیروی محصل کارآمد، فعالیت‌های بیش‌تری نیاز است. استعداد بدون مهارت، الهام بدون دانش و خلاقیت بدون تکنیک، ظرفیت کمی برای توسعه را به خود اختصاص می‌دهند. لیندروز و کتونن (۲۰۱۳)، در پژوهش «الزامات صلاحیت بیش‌تر در صنایع دستی»، وابسته به هیات ملی آموزش فنلاند^{۲۵} به شایستگی‌های حرفه‌ای مورد نیاز صنایع دستی در این کشور پرداخته‌اند. در این مطالعه، پس از تبیین نقش، موضوعات شایستگی و هم‌چنین، توصیف صلاحیت‌ها و مدل‌ها، شایستگی‌های حرفه‌ای صنایع دستی به صورت اجمالی بیان شده و دستورالعمل‌هایی جهت تشخیص و ارزیابی آن‌ها ذکر شده است. تاکید این شایستگی‌ها در حوزه دانش عملی و مهارتی بوده که در سه دسته کلی: طراحی محصول^{۲۶}، تولید محصول^{۲۷}، تولید و فعالیت‌های تجاری صنایع دستی^{۲۸} قرار

ارزش‌های اجتماعی و فرهنگی معاصر را در هنر و رشته تخصصی خود داشته باشند [توانایی به‌کارگیری ارزش‌های اجتماعی و فرهنگی معاصر در هنرها]. شناخت سبک زندگی معاصر و جامعه روز در این امر به دانش‌آموختگان کمک زیادی خواهد کرد [شناخت سبک زندگی معاصر]. کسانی که در رشته‌های مختلف صنایع دستی مخصوصاً، در دانشگاه‌ها مشغول به کسب علم و دانش هستند باید به مباحث معاصر در هنر و جایگاه صنایع دستی در این مباحث توجه ویژه داشته باشند» [مباحث معاصر در هنر و جایگاه صنایع دستی در آن].

مضامین فرعی و اصلی

مضامین اولیه با توجه به شباهت‌ها و قرابت‌های معنایی و هم‌چنین مفاهیم مشترک در فعالیت، رویداد و یا پدیده‌ها در دسته‌هایی قرار می‌گیرند که یک مجموعه از کدها را در قالب «مضامین فرعی یا مولفه‌های شایستگی» شکل می‌دهند. در شبکه‌سازی مفهومی و شکل‌گیری مضامین فرعی، عملیات ترکیب، حذف و اصلاح مضامین اولیه صورت می‌گیرد. گاهی، مضامین اولیه دارای قرابت‌های مفهومی و معنایی هستند و هنگامی که در شبکه مضامین و دسته‌های مضامین فرعی قرار می‌گیرند، پالایش مفهومی و معنایی از آن‌ها صورت می‌گیرد. پس از انجام این مرحله، تعداد مضامین فرعی به ۹۱ کد رسید. مضامین فرعی در ترکیب با هم منجر به کشف مهمترین مفاهیم و ایده‌هایی شدند که همان «مضامین اصلی یا ابعاد شایستگی» است. بر این اساس، مضامین اصلی، نهایی‌ترین و انتزاعی‌ترین بخش تحلیل مصاحبه‌ها است که در ۱۵ مورد شناسایی شدند. همان طوری که در شکل‌گیری و بیان مضامین اولیه از مفاهیم و واژگان مورد کاربرد در مصاحبه‌ها استفاده شد، در بخش مضامین اصلی نیز واژگان مورد استفاده، با تاکید بر متن و مفهوم مضامین فرعی مورد انتخاب واقع شدند. مفاهیم و واژگان باید به نحوی جامع باشد که تمامی ابعادی را - که در جملات وجود دارد - پوشش دهد. مهمترین ابعاد شایستگی در سه حیطه کلی دانش، مهارت و نگرش قرار می‌گیرند. به طور کلی، اکثر نظریاتی که مطرح شده است، این سه را زمینه‌های مهم شایستگی تلقی می‌کنند و از ترکیب این موارد است که شایستگی‌ها جنبه عملیاتی پیدامی‌کنند. از اینرو شایستگی‌های شناسایی شده در سه حیطه دانش، مهارت و نگرش سازمان‌دهی شدند. جدول ۲، ارتباط مضامین

ایجاد راه‌هایی برای خلاقیت و تولید بهتر هستند» [توانایی حل مساله در زمینه کاری / توانایی رفع نیاز در حوزه تخصص].

مصاحبه شونده شماره ۶: «حال که تکنولوژی و ابزارهای دیجیتال در تمام زندگی روزمره ما رخنه کرده، چرا از این وسیله که به راحتی در دسترس همگان قرار گرفته در صنایع دستی استفاده نشود! دانش‌آموختگان رشته صنایع دستی با در نظر گرفتن درک جایگاه و هویت حرفه‌ای خود در جامعه و کسب علم و دانش و نحوه استفاده از فن‌آوری و تکنولوژی در صنایع دستی می‌توانند تحولی در این صنعت ایجاد کنند [دانش نحوه استفاده از فن‌آوری و تکنولوژی / درک جایگاه و هویت حرفه‌ای خود در جامعه]. این ابزار نه تنها سرعت و دقت، بلکه در کیفیت صنایع دستی کمک شایانی به دانش‌آموختگان حرفه صنایع دستی کرده است و پیروان استفاده از ابزارهای دیجیتال برای بازاریابی محصولات بسیار موثر واقع شده و باید بدانند تکنولوژی نه تنها یک تهدید برای صنایع دستی نیست، بلکه یک فرصت دایمی است؛ لذا، دانش‌آموخته صنایع دستی می‌تواند روابط خود را با صاحبان تکنولوژی تنظیم کند» [استفاده از نرم‌افزارهای دیجیتال مرتبط / استفاده از ابزارهای دیجیتال برای بازاریابی محصولات].

مصاحبه شونده شماره ۸: «لازمه حرفه صنایع دستی زیبایی‌شناسی است. انسان فطرتاً، به دنبال زیبایی‌هاست. هر چه تسلط فرد به مباحث زیبایی‌شناسی در صنایع دستی بیش تر باشد در حرفه و صنعت خود آثار بهتری را خلق خواهد کرد [تسلط به مباحث زیبایی‌شناسی]. درک دانش‌آموختگان صنایع دستی از آن چه در گذشته و امروز، در سنت ما مورد احترام بوده و هست، بسیار در تسلط بر زیبایی‌شناسی وی اثر خواهد داشت [درک آن چه در سنت و گذشته مورد احترام بوده]. کسب آگاهی از معیارهای زیبایی‌شناسی در هنر سنتی و مطالعه در این زمینه با استفاده از بررسی آثار سنتی اساتید بزرگ و برجسته و استفاده از کتب و منابعی که از گذشته برجای مانده یکی از روش‌های مفید برای دانش‌آموختگان حرفه صنایع دستی است» [آگاهی از معیارهای زیبایی در هنر سنتی / دانش کلی از هنرهای سنتی].

مصاحبه شونده شماره ۱۸: «صنایع دستی، زبان گویا و روشن تاریخ، تمدن، هویت و هنر جامعه و ملتی است؛ بنابراین، دانش‌آموختگان صنایع دستی باید توانایی به‌کارگیری

جدول ۲. شایستگی‌های حرفه‌ای (مولفه‌ها و ابعاد) دانش‌آموختگان صنایع دستی معطوف به حوزه دانش (ماخذ: نگارندگان).

فراوانی	مضامین اصلی (ابعاد شایستگی)	تلخیص مفهومی مضامین اولیه و استخراج مضامین فرعی (مولفه‌های شایستگی)
۱۷	دانش محیط زیستی و مفاهیم توسعه پایدار	مفهوم صنایع دستی سبز آگاهی از مفاهیم توسعه پایدار و ارتباط آن با صنایع دستی تأثیرات فعالیت صنعت گر بر محیط زیست اهمیت محیط زیست و نقش صنعت گر در حفظ آن توانایی الهام از محیط و طبیعت آگاهی از بازدهی مواد در مجاورت محیط‌های مختلف
۱۸	درک شرایط روز اجتماعی و فرهنگی	شناخت سبک زندگی در حال تغییر جامعه توانایی سازگاری خود با شرایط در حال تغییر شناخت رویکردهای فرهنگی و اجتماعی معاصر در جامعه توانایی به کارگیری ارزش‌های اجتماعی و فرهنگی معاصر در هنرها مباحث معاصر در هنر و جایگاه صنایع دستی در آن ارزش نهادن به جامعه و محیط اجتماعی
۲۴	ارتقا کیفیت محصول و برندسازی	دانش و آگاهی از برند و گام‌های برندسازی محصول توانایی همکاری با متخصصان حوزه برندینگ درک ارتباط بین برندسازی و سبک تولید شناخت استانداردهای ملی و بین‌المللی برای افزایش کیفیت و برندسازی شناخت نشان‌ها و جوایز ملی و بین‌المللی در صنایع دستی شناخت مسیرها و فعالیت‌های کشورهای مطرح در صنایع دستی توانایی بیان و ترکیب هویت آثار ایرانی با معیارهای بین‌المللی تأثیر استانداردها در عرضه محصول دانش بسته بندی و اهمیت آن در توسعه محصول
۱۲	ارتباط دادن دانش نظری و عملی	در یک مسیر قرار دادن دانش و مهارت توانایی پیاده سازی مباحث نظری در مهارت‌های عملی توانایی تحقیق در هنرها و پاسخ به سوالات علمی با روش‌های عملی بررسی علمی مشکل و زمینه سازی برای تولید
۱۷	زیبایی شناسی	شناخت مباحث زیبایی شناسی آگاهی از معیارهای زیبایی در هنر سنتی دانش کلی از هنرهای سنتی و بررسی ساختاری آنها ارج نهادن به سنت و همگام سازی آن با سلايق روز شناخت سلايق جامعه و خلاقیت در مسیر فرهنگ جامعه داشتن روحیه مساله یابی و کنجکاوی در روش‌های ساخت و مفاهیم هنر گذشته
۱۷	ایمنی و بهداشت حرفه‌ای	اهمیت به بحث بهداشت حرفه‌ای شناخت مباحث ارگونومی محیط کار و کارگاه ایجاد شرایط استاندارد تولید در جهت پیش گیری از آسیب‌ها شناخت آسیب‌های فیزیکی صنعت گر در فرآیند تولید

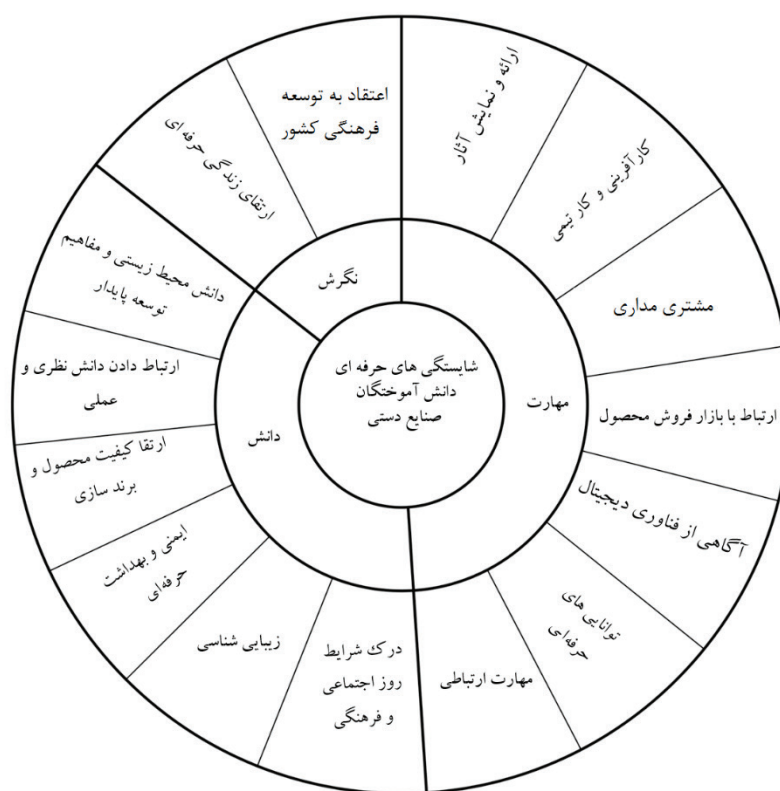
جدول ۳. شایستگی های حرفه ای (مولفه ها و ابعاد) دانش آموختگان صنایع دستی معطوف به حوزه مهارت (ماخذ: نگارندگان).

فرآوانی	مضامین اصلی (ابعاد شایستگی)	تلخیص مضامین اولیه و استخراج مضامین فرعی (مولفه های شایستگی)
۱۵	مهارت های ارتباطی	مهارت های ارتباطی و توانایی مذاکره مهارت تحلیل و تفسیر هنر های صنایع دستی توانایی حل مساله در زمینه کاری توانایی کاربرد روش های حل مساله در مواجه با مشکلات احتمالی روش های نقد صحیح آثار خود و دیگران داشتن تفکر و مطالعات انتقادی
۲۲	ارتباط با بازار و فروش محصول	شناخت و تعامل با بازار های داخلی هنر شناخت روش های عرضه محصول و انواع بازاریابی عرضه محصول توسط خود و عرضه محصول توسط متخصصان فروش نحوه ارائه و فروش اثر در فضای مجازی شناخت روش های تبلیغ موثر تبلیغ و ارائه اثر با زبان های بین المللی شناخت رقابتی تجاری همکاری با سازمانهای حمایتی صنایع دستی آگاهی از دانش قیمت گذاری محصول
۱۷	مشتری مداری	در نظر گرفتن و نیاز های خواست های مشتری شناخت و تعیین جامعه هدف و مصرف کننده محصول توانایی برنامه ریزی و تولید مختص انواع جوامع مصرفی محصول تولید محصول برای گروه های هدف مختلف ادبیات و نحوه ارتباط با مشتری
۲۱	کار آفرینی و کار تیمی	توانایی ایجاد فضای کسب و کار گروهی با سایر متخصصان فعالیت گروهی با همکاران در حوزه تخصص خود و پروژه های مشترک توانایی همکاری با جامعه بزرگ تولید کننده (صنعت گران سنتی) ارتباط مداوم و نشست های تخصصی گروهی با متخصصان توانایی برنامه ریزی و تعیین هدف تولید آگاهی از مباحث اقتصاد خلاق درک عمومی از دانش اقتصاد و تجارت
۱۸	ارائه و نمایش آثار	آگاهی از نحوه ارائه اثر در نمایشگاه های داخلی و خارجی درک اهمیت شرکت در نمایشگاه و نحوه جذب مشتری توانایی مستند سازی از آثار و ارائه اطلاعات از تولید تا فروش شرکت در جشنواره ها، مسابقات و فراخوان های ملی و بین المللی
۱۵	آگاهی از فن آوری دیجیتال	دانش حدود و نحوه استفاده از فن آوری و تکنولوژی توانایی طراحی سه بعدی با کامپیوتر استفاده از نرم افزار های دیجیتال مرتبط استفاده از ابزار های دیجیتال برای بازاریابی محصولات و ارتباطات
۲۸	توانایی های حرفه ای	شناخت صنایع دستی مناطق مختلف شناخت نمونه های تولیدی مشابه آثار خود شناخت و کاربرد ابزار و مواد سنتی در حوزه تخصص شناخت و کاربرد ابزار و مواد جدید در حوزه تخصص توانایی تشخیص، تهیه و آماده سازی مواد اولیه مرغوب توانایی ترکیب و تعامل بین رشته ای در هنر های صنایع دستی به کار گیری طراحی به مفهوم یک دانش ضروری و توسعه دهنده توانایی تشخیص طرح ها و موتیف های اصیل صنایع دستی ایران توانایی ترمیم آثار در حوزه تخصص خود تسلط به مباحث خلاقیت و نوآوری توانایی ساخت برخی ابزار های مورد نیاز دانش کنترل کیفیت در حوزه تخصص

جدول ۴. شایستگی‌های حرفه‌ای (مولفه‌ها و ابعاد) دانش‌آموختگان صنایع دستی معطوف به حوزه نگرش (ماخذ: نگارندگان).

فرآوانی	مضامین اصلی (ابعاد شایستگی)	تلخیص مفهومی مضامین اولیه و استخراج مضامین فرعی (مولفه‌های شایستگی)
۱۸	ارتقای زندگی حرفه‌ای	یادگیری مداوم و مادام‌العمر تسلط بر روش‌های کسب، توسعه و ارتقای اطلاعات و مهارت‌ها توانایی رفع نیاز در حوزه تخصص شناخت الزامات زندگی حرفه‌ای درک جایگاه و هویت حرفه‌ای خود در جامعه
۱۵	اعتقاد به توسعه فرهنگی کشور	آگاهی از مباحث صنایع خلاق و فرهنگی درک جایگاه خود به‌عنوان صنعت‌گر در صنایع فرهنگی و خلاق باور و توانایی در خلق سرمایه برای خود و جامعه اهمیت به ارزش‌های فرهنگی و توانایی گسترش آن‌ها

شکل ۲- الگوی شماتیک شایستگی‌های حرفه‌ای دانش‌آموختگان صنایع دستی (ماخذ: نگارندگان).

شاخص‌های شایستگی بر مبنای آرای صاحب‌نظران را نشان می‌دهد.

نتایج جدول ۶ نشان می‌دهد که، درک شرایط روز اجتماعی و فرهنگی بیش‌ترین میانگین را به خود اختصاص داده است و از این جهت، به‌عنوان مهم‌ترین شایستگی از منظر خبرگان است که در حوزه دانش قرار دارد. توانایی‌های حرفه‌ای که در حوزه مهارت‌ها وجود دارد، از نظر متخصصان به‌عنوان دومین شایستگی دارای اهمیت شناسایی شده و سومین شایستگی نیز اعتقاد به توسعه فرهنگی کشور

اولیه در شبکه مضامین و شکل‌گیری مضامین فرعی و اصلی تحقیق (شایستگی‌های حرفه‌ای) را در حوزه دانش نشان می‌دهد.

بر اساس نتایج جدول ۵ مشاهده می‌شود که، نتیجه‌آزمون دو جمله‌ای برای تمامی ابعاد شایستگی‌ها معنادار بوده ($p < 0.05$) و تمامی شاخص‌ها مورد تایید قرار گرفتند. با توجه به پاسخ‌های داده‌شده و میانگین حاصل از آن‌ها، امکان اولویت‌بندی هر یک از ابعاد شایستگی‌های شناسایی شده بر اساس نظر خبرگان وجود دارد. جدول ۶، اولویت‌بندی

جدول ۵. فراوانی پاسخ‌ها و نتایج حاصل از آزمون دو جمله‌ای در اعتباریابی شایستگی‌های حرفه‌ای (ماخذ: نگارندگان).

حوزه	ردیف	شاخص	مجموع فراوانی بسیار زیاد و زیاد	مجموع فراوانی متوسط، کم و بسیار کم	p	اعتبار (نتیجه آزمون دو جمله‌ای)
دانش	۱	درک شرایط روز اجتماعی و فرهنگی	۲۰	۰	۰,۰۰۱	تایید
	۲	دانش محیط زیستی و مفاهیم توسعه پایدار	۲۰	۰	۰,۰۰۱	تایید
	۳	ارتقای کیفیت محصول و برند سازی	۱۹	۱	۰,۰۰۱	تایید
	۴	ارتباط دادن دانش نظری و عملی	۱۹	۱	۰,۰۰۱	تایید
	۵	زیبایی‌شناسی	۱۹	۱	۰,۰۰۱	تایید
	۶	ایمنی و بهداشت حرفه‌ای	۱۹	۱	۰,۰۰۱	تایید
مهارت	۷	مهارت ارتباطی	۱۹	۱	۰,۰۰۱	تایید
	۸	ارتباط با بازار فروش محصول	۱۸	۲	۰,۰۳۵	تایید
	۹	مشتری‌مداری	۱۸	۲	۰,۰۳۵	تایید
	۱۰	کارآفرینی و کار تیمی	۱۸	۲	۰,۰۳۵	تایید
	۱۱	ارائه و نمایش آثار	۱۸	۲	۰,۰۳۵	تایید
	۱۲	آگاهی از فناوری دیجیتال	۱۷	۳	۰,۰۳۵	تایید
نگرش	۱۳	توانایی‌های حرفه‌ای	۲۰	۰	۰,۰۰۱	تایید
	۱۴	ارتقای زندگی حرفه‌ای	۱۷	۳	۰,۰۳۵	تایید
	۱۵	اعتقاد به توسعه فرهنگی کشور	۲۰	۰	۰,۰۰۱	تایید

جدول ۶. اولویت بندی شایستگی‌های حرفه‌ای بر مبنای آرای صاحب نظران (ماخذ: نگارندگان).

اولویت بندی	میانگین	شاخص	ردیف
اول	۴,۷۵	درک شرایط روز اجتماعی و فرهنگی	۱
دوم	۴,۷۰	توانایی‌های حرفه‌ای	۲
سوم	۴,۶۵	اعتقاد به توسعه فرهنگی کشور	۳
چهارم	۴,۶۰	دانش محیط زیستی و مفاهیم توسعه پایدار	۴
پنجم	۴,۵۰	زیبایی‌شناسی	۵
ششم	۴,۴۵	ارتباط دادن دانش نظری و عملی	۶
هفتم	۴,۴۰	ایمنی و بهداشت حرفه‌ای	۷
هشتم	۴,۳۵	ارتقای کیفیت محصول و برند سازی	۸
نهم	۴,۳۰	مهارت ارتباطی	۹
دهم	۴,۲۵	کارآفرینی و کار تیمی	۱۰
یازدهم	۴,۱۵	ارتباط با بازار فروش محصول	۱۱
دوازدهم	۴,۰۵	ارائه و نمایش آثار	۱۲
سیزدهم	۳,۸۰	مشتری‌مداری	۱۳
چهاردهم	۳,۷۰	ارتقای زندگی حرفه‌ای	۱۴
پانزدهم	۳,۶۵	آگاهی از فناوری دیجیتال	۱۵

است که در حوزه نگرش جای دارد. براین اساس، فرارگیری سه بُعد دانش، مهارت و نگرش در پی هم و اختصاص بالاترین میانگین به هریک از آن‌ها، نشان از آن دارد که برای دستیابی به شایستگی‌های کارآمد، در نظر داشتن این سه مورد در کنار هم از اهمیت بسیاری برخوردار است.

بحث

بازرجوع به ادبیات تحقیق، توازنی بین برخی شایستگی‌های شناسایی شده با آن چه که تاکنون پژوهشگران مختلف در ارتباط با جنبه‌هایی از شایستگی‌های حرفه‌ای در صنایع دستی و سایر زمینه‌ها بیان کرده‌اند، دیده می‌شود. آنچه که هانسترا و عارفی بر آن تاکید دارند، جامعیت شایستگی‌های حرفه‌ای و پوشش دادن بسیاری از نیازهای افراد آن حوزه است. به بیانی دیگر، شایستگی‌ها باید به گونه‌ای طراحی و سازماندهی شوند که حیطه‌های ضروری در زمینه‌های مختلف را پوشش دهند. شایستگی‌ها باید در یک رشته تخصصی (پرورش متخصص)، در راستای گسترش و توسعه دانش (پرورش محقق)، مسایل شهروندی، خلاقیت، تفکر انتقادی (آموزش عمومی) شناسایی و تنظیم شوند (Haanstra, 2013: 2; عارفی، ۱۳۸۴: ۴۹). در شایستگی‌های حرفه‌ای شناسایی شده، «توانایی حرفه‌ای» به جنبه‌هایی از تخصص و پرورش متخصص اشاره دارد. هر چند که نشانه‌های تخصص‌گرایی در اکثر شایستگی‌ها قابل مشاهده و توجه هستند. «زیبایی‌شناسی»، «ارتباط دادن دانش نظری و عملی» و هم‌چنین، «دانش محیط زیستی و مفاهیم توسعه پایدار» بر زمینه‌هایی از توسعه و گسترش دانش تمرکز دارند. شایستگی‌هایی هم‌چون، «مهارت‌های ارتباطی»، «درک شرایط روز اجتماعی و فرهنگی»، «اعتقاد به توسعه فرهنگی کشور»، نیز به مسایل شهروندی و جایگاه صنعت‌گر، خلاقیت و تفکر انتقادی می‌پردازند.

طبق نظر بورنز و همکاران (۲۰۱۲)، نیاز روزافزون به حساسیت محیط زیست و ارزیابی مجدد جنبه‌های مختلف زندگی حرفه‌ای، مولفه‌هایی هستند که در شایستگی‌های جدید صنایع دستی باید سنجیده شوند (Burns et al, 2012: 16). مرتبط با این مساله، امروزه مصرف‌کنندگان صنایع دستی دغدغه‌هایی را در خصوص رعایت مسایل زیست محیطی در تولیدات صنایع دستی دارند. برای آن‌ها اهمیت دارد که با افراد و شرکت‌هایی وارد تعامل شوند که جامعه و محیط زیست را در نظر می‌گیرند. از طرفی تولیدکنندگان نیز برای

موفقیت در بازارهای جهانی و کسب اعتبار بین‌المللی نیاز به اخذ بسیاری از نشان‌ها، توافقات و استانداردهای جهانی در این حوزه را دارند. به عنوان مثال، نشان بازار خوب^{۳۱} با شعار خوب برای مردم، خوب برای سیاره^{۳۲}، یک استاندارد مهم در زمینه زیست محیطی است که محصولات صنایع دستی برای توسعه تجارت جهانی بهتر است آن را اخذ نمایند. نمونه دیگر، گواهینامه تجارت منصفانه صنایع دستی که هدف آن ارتقا سطح استاندارد، و نمایش اثرات اجتماعی و زیست محیطی، ایجاد شرایط تجارت منصفانه داخلی و بین‌المللی است. براین اساس ضرورت دارد دانش‌آموختگان این رشته با دانش محیط زیستی و مسایل مرتبط با آن در راستای ارتقای تولیدات خود آشنا شوند.

به زعم گاربر و لیندرووز و کتونن، برای تقویت تحصیل در رشته صنایع دستی شایستگی‌هایی وجود دارد که از کار، تجارت و فرهنگ زندگی مشتق شده است. یک صنعت‌گر صنایع دستی باید دارای مهارت‌های حرفه‌ای همه جانبه بوده و آگاه باشد که چگونه مهارت‌ها و دانش‌های مختلف را در شرایط زندگی کاری به کار گرفته و فعالیت خود را به عنوان بخشی از محیط اجتماعی و کارهای بزرگتر جامعه در نظر بگیرد. وجود آگاهانه، خودانگیختگی، زیبایی‌شناسی، خدمت به مشتری، مهارت‌های کارآفرینی، اصول فعالیت تجاری پایدار و سالم محورهای شایستگی‌های حرفه‌ای در آموزش صنایع دستی را تبیین می‌کند. به بیانی دیگر، اهداف توسعه پایدار فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی و محیط زیستی رویکرد اصلی آموزش این رشته را بیان می‌کند (Garber, 2012: 137; Lindroos & Ketonen, 2013: 8). طبق یافته‌ها، شایستگی‌های «درک شرایط روز اجتماعی و فرهنگی»، «دانش محیط زیستی و مفاهیم توسعه پایدار»، «مشتری‌مداری»، «ارتقای کیفیت محصول و برندسازی»، «کارآفرینی و کار تیمی» بسیاری از موارد ذکر شده از منظر گاربر را پوشش می‌دهند.

اتکینسون نیز اذعان دارد که در صنایع دستی، شایستگی‌ها با مفاهیمی هم‌چون توانایی برقراری ارتباط ایده‌ها و معانی و کار با مواد سنتی و جدید و مهارت در تخیل و خلاقیت است. درک آثار باستانی و اهمیت به فرهنگ‌ها، محدوده‌های نگرشی در این حوزه را عرضه می‌دارد. نقد جدی بر آثار خود و درک کیفیت و ارزش آثار تولیدی از جمله مهارت‌های مهم دیگر است. دانشجویان این رشته‌ها باید به شایستگی‌هایی دست یابند که، یاد بگیرند چگونه به عنوان هنرمند،

انگلند نیز این مساله را مورد توجه قرار داده و اذعان می‌دارد که، توسعه شبکه‌های ارتباطی و مشارکت در صنعت از طریق پروژه‌های مشترک در بیرون از دانشگاه علاوه بر توسعه صنعت، سبب تقویت درک دانشجویی و توسعه مهارت‌های حرفه‌ای برجسته می‌شود (England, 2018: 4).

طبق مطالعات نوروزی قره قشلاق و همکاران، فعالیت‌های کارگاهی، تخصصی و فنی در آموزش صنایع دستی ایران بسیار مورد توجه است. علیرغم اهمیت این موضوع، موارد ذکر شده به تنهایی پاسخ‌گوی نیازهای دانش‌آموختگان این رشته نیست (نوروزی قره قشلاق، زکریایی کرمانی و نصر اصفهانی، ۱۴۰۰: ۴۲). در این خصوص، موسسه NA-SAD (۲۰۱۹) کاربرد هم‌زمان مطالعه، تمرین و تجربه در موضوعات کارگاهی را دارای اهمیت ویژه‌ای در آماده‌سازی توانایی‌های دانشجویان برای مشاغل حرفه‌ای صنایع دستی دانسته است. برتری کارخلاقانه تولید شده توسط دانشجویان، بهترین معیار تعیین‌کننده کفایت آن‌ها در مطالعات و فعالیت‌های کارگاهی و حرفه‌ای است. مشخص است که کاربرد هم‌زمان مطالعه، تمرین و تجربه نشان از پیوند دانش نظری و عملی بوده و نگاه صرف کاملاً فنی در این حوزه چندان مورد توجه نیست. دانشجویان این رشته باید نشانه‌هایی از دست‌یابی به شایستگی حرفه‌ای و سطح مورد انتظار حرفه‌ای در حوزه اصلی تخصص، از جمله تسلط فنی قابل توجه، توانایی در تولید اثر، توانایی حل مشکلات حرفه‌ای به‌طور مستقل و مجموعه‌ای منسجم از اهداف هنری / فکری را داشته باشند که در آثارشان نیز مشهود باشد. این موارد در شایستگی‌های «توانایی حرفه‌ای»، «ارتباط دادن دانش نظری و عملی» دیده شده است. از طرفی پروژه‌های نهایی دانشجویان این رشته، معمولاً در قالب طراحی و ساخت یک محصول نوآورانه است. بر این اساس، نیاز است مساله‌یابی با رویکردی علمی و چالش‌برانگیز برای پوشش یک خلاصه صورت گیرد که این امر کم‌تر مورد توجه واقع شده است. این مساله ناشی از عدم وجود شایستگی‌هایی ضروری و ژرف در آموزش‌های این حوزه است. در واقع، تولید اثر در صنایع دستی یک نگاه جامع‌نگر بوده و برای هر تغییر و تحولی که صورت می‌گیرد، دلایلی از جنبه‌های اقتصادی، فرهنگی، هویتی و... قابل ارائه است که از دانش، آگاهی و شناخت علمی نشأت می‌گیرد. هر کدام از این مسایل در دسته‌ای از شایستگی‌ها قابل رویت است که پژوهش حاضر بدان پرداخته است.

صنعت‌گرو طراح، خلاق و هوشمندانه، فکر و عمل کنند. ارج نهادن به صنایع دستی، نوآوری و توسعه آن و درک صنایع خلاق فرهنگی - که سبب غنی شدن تجربیات آن‌ها می‌شود - محور اصلی شایستگی‌ها را بیان می‌کنند (Atkin-son, 2010: 2). اکثر موارد مطرح شده از نظر اتکینسون در مولفه‌ها و شایستگی‌های هم‌چون «توانایی‌های حرفه‌ای»، «زیبایی‌شناسی» و «مهارت‌های ارتباطی» احصا شده‌اند.

از نظر بودکف و همکاران، تحولات فعال جامعه مدرن باعث ایجاد تغییر در آموزش حرفه‌ای در زمینه هنر و صنایع دستی می‌شود. شکل‌گیری اجتماع در دنیای مدرن و هماهنگی آن با محیط، مطالبات جدیدی را بر کیفیت آموزش هنرآموزان و طراحان آینده ایجاد می‌کند. در این شرایط مهم‌ترین وظیفه سیستم آموزش هنر تبدیل شدن به یک آموزش کاملاً حرفه‌ای در زمینه رشته تخصصی، با تمامیت جهانی و قادر به حل مشکلات اجتماعی با درک کردن انسان در محیط فرهنگی خود و فرهنگ‌های مختلف است (Budkeev et al, 2016: 3395). از این منظر شکل‌گیری شایستگی‌های حرفه‌ای هم‌چون «درک شرایط روز اجتماعی فرهنگی» در این زمینه لازم است. درک شرایط روز اجتماعی فرهنگی زمینه‌ساز آن می‌شود، تا افراد در این رشته در تمامی مراحل از ایده تا اجرا در شناخت نیازهای جامعه و مشتری بهتر عمل کنند. توجه به مسایل فرهنگی و بیان نمودهای فرهنگی گذشته و حال در تولیدات صنایع دستی بسیار حایز اهمیت است. به نحوی که امروزه صنایع دستی می‌تواند در زمره صنایع خلاق فرهنگی قرار گیرد. توجه به ویژگی‌های فرهنگی هر منطقه در آموزش‌ها و تولیدات دانشجویان، قطعاً نقطه قوتی بر آموزش این رشته در ایران خواهد بود.

علاوه بر موارد ذکر شده، مساله بسیار مهم در شرایط کنونی آموزش عالی، ارتباط دانشگاه با جامعه، صنعت و عرصه تولید است. بسیاری از تولیدکنندگان صنایع دستی در کشور، افرادی هستند که از طریق آموزش‌های سنتی به کسب مهارت و تولید پرداخته‌اند. طبق اظهارات صنعت‌گران^{۲۳} (۱۳۹۶)، در شرایط کنونی، صنایع دستی به افرادی نیاز دارد که از دانش روز در این حوزه برخوردار بوده و مشکلات تولید را - از جنبه فنی و هنری - شناسایی و راهکاری در جهت مرتفع ساختن آن ارائه دهند. وجود شایستگی هم‌چون «کارآفرینی و کار تیمی» به مولفه‌هایی اشاره دارد که دانش آموخته صنایع دستی به گونه‌ای توانایی ارتباط با جامعه تولیدکننده و سایر متخصصان مربوط به این حوزه را دارد.

در جمع‌بندی و بیان وجوه تمایز یافته‌های مطالعه حاضر با سایر پژوهش‌ها چندین نکته قابل ذکر است: مهمترین وجه تمایز را باید در جامعیت یافته‌ها و شایستگی‌های حرفه‌ای شناسایی شده دانست که پژوهش حاضر بدان رسیده است. اکثر مطالعاتی که در این خصوص صورت گرفته و به آن‌ها نیز اشاره گردید، بر چند شاخص از آن چه که در شرایط کنونی صنایع دستی مورد نیاز است، تمرکز کرده‌اند. به عنوان مثال، انگلند بر اقتصاد و مولفه‌های مرتبط با آن در صنایع دستی تاکید دارد و هر دستاوردی را در گروه مسایل اقتصادی مرتبط با صنایع دستی می‌داند. در قیاس نتایج پژوهش حاضر با سایرین این مساله مشهود است که صنایع دستی یک مولفه متاثر از حوزه‌های گوناگون است. در نظر داشتن زمینه‌های مختلف (مقوله‌های مستخرج از مصاحبه) در این مطالعه سبب شکل‌گیری و تنوع شایستگی‌های حرفه‌ای مورد نیاز صنایع دستی در اکثر زمینه‌های مرتبط شده است (En-gland, 2018: 8).

از طرفی، دستاوردهای مطالعه حاضر مختص شرایط کنونی صنایع دستی ایران است و صاحب‌نظران این رشته نیز به عنوان مهم‌ترین مرجع در شناخت نیازها انتخاب شده‌اند. به بیانی دیگر، کم‌تر پژوهشی به شناخت شایستگی‌های حرفه‌ای صنایع دستی ایران از منظر صاحب‌نظران این رشته پرداخته است. از این رو، پژوهش حاضر، مطالعه‌ای بدیع در این حوزه به حساب می‌سازد. سامان‌دهی و تفکیک شایستگی‌ها در سه حوزه اصلی دانش، مهارت و نگرش نیز از بخش‌های قابل تاکید این مطالعه است. به بیانی شفافیت در تبیین، دسته‌بندی و تمیز دادن شایستگی‌های حرفه‌ای در سه حیطه اصلی، از نتایج کارآمد این مطالعه است که قدرت کاربردی بودن یافته‌ها را در ابعاد آموزشی این رشته افزایش داده است.

نتیجه‌گیری

این پژوهش با هدف شناسایی شایستگی‌های حرفه‌ای مورد نیاز دانش‌آموختگان صنایع دستی در دوره کارشناسی انجام شد و یافته‌های آن در قالب پاسخ به دو پرسش پژوهش تبیین شد. در پاسخ به پرسش اول پژوهش، نتایج نشان داد که از دیدگاه صاحب‌نظران، شایستگی حرفه‌ای در سه حوزه

دانش، مهارت و نگرش برای دانش‌آموختگان این رشته و در راستای توسعه آموزش عالی صنایع دستی ایران مورد نیاز است. در حوزه دانش، درک شرایط روز اجتماعی و فرهنگی، دانش محیط زیستی و مفاهیم توسعه پایدار، ارتقای کیفیت محصول و برندسازی، ارتباط دادن دانش نظری و عملی، زیبایی‌شناسی، ایمنی و بهداشت حرفه‌ای؛ در حوزه مهارت، مهارت‌های ارتباطی، ارتباط با بازار و فروش محصول، مشتری‌مداری، کارآفرینی و کار تیمی، ارائه و نمایش آثار، آگاهی از فناوری‌های دیجیتال، توانایی‌های حرفه‌ای و در حوزه نگرش، اعتقاد به توسعه فرهنگی کشور، ارتقای زندگی حرفه‌ای از منظر صاحب‌نظران حاصل شد. برای پاسخ‌گویی به پرسش دوم، طبق جدول ۵، تمامی شایستگی‌های به دست آمده، از منظر جامعه پژوهش مورد تایید قرار گرفت و هم‌چنین، مطابق با جدول ۶، اولویت آن‌ها نیز تعیین گردید. می‌توان استنباط کرد آنچه در این پژوهش حاصل شده، دارای کیفیتی مناسب در ارتباط با زمینه‌های مختلف صنایع دستی در راستای توسعه آموزش این رشته است. توجه به ارتقای شایستگی‌های صنایع دستی در حوزه‌های دانش، مهارت و نگرش - که ابعاد مختلفی از آن‌ها در این پژوهش تبیین شد - می‌تواند دستاوردهای مناسبی را در پی داشته باشد. این تحول در توسعه و گسترش دانش تخصصی و بین‌رشته‌ای صنایع دستی، ارتقای مهارت‌های فنی و ضروری، تغییر نگرش و ارزش‌های حرفه‌ای، ارتقای جایگاه دانش‌آموخته در جامعه و به بیانی دیگر، در رفع بسیاری از نیازهای حرفه‌ای دانش‌آموختگان این رشته و در نهایت، رشد صنایع دستی کشور موثر خواهد بود. بر این اساس، پیشنهاد می‌شود شایستگی‌های به دست آمده جهت کاربرد عملیاتی آن‌ها مورد مطالعه دقیق‌تر قرار گیرند. به بیانی دیگر، نیاز است جنبه‌های کاربردی هر یک از این شاخص‌ها از منظر مولفه‌های برنامه درسی (هدف، محتوا، روش‌های تدریس، ارزش‌یابی) بررسی شده و در برنامه درسی این رشته مورد توجه قرار گیرد. به طور کلی، بعد از پژوهش‌هایی که در خصوص شایستگی‌های صورت می‌پذیرند، لازم است به ابعاد تکمیلی آن پرداخت و زمینه‌های تخصصی و عملیاتی آن در برنامه درسی رشته مورد بررسی جزئی قرار گیرد.

پی‌نوشت

۱. نک. مشخصات کلی برنامه و سرفصل دروس دوره کارشناسی صنایع دستی، ۱۳۶۶.

2. Handicrafts.
3. Professional Competence.
4. Competence.
5. Covid-19.
6. Offline.
7. Online.
8. Skype.
9. Google Duo
10. MAXQDA.
11. Binomial Test.
12. Creative Industries.
13. National Association of Schools of Art and Design.
14. Essential Competencies.
15. General Studies Competencies.
16. Finnish National Board of Education.
17. Product Design.
18. Product Manufacturing.
19. Production and Operations of a Handicrafts Business.
20. European Network for Visual Literacy.
21. Good Market.
22. Good for People, Good for the Planet.

۲۳. این مصاحبه در ۱۳۹۶، با عنوان «راهکارهای توسعه صنایع دستی و خدمات مورد نیاز» در شهر اصفهان با برخی تولیدکنندگان صنایع دستی توسط نویسنده اول انجام شده است. نتایج مصاحبه برای یک پژوهش دانشگاهی ارائه گردید.

منابع

- از کیا، مصطفی؛ دربان آستانه، علیرضا و معتمدی، فاطمه (۱۳۹۳). روش‌های کاربردی تحقیق، تهران: کیهان.
- جامه بزرگ، مرضیه (۱۳۹۱). شناسایی و اولویت بندی شایستگی‌های حرفه‌ای مورد نیاز هنرآموزان فنی و حرفه‌ای از منظر هنرآموزان، کادر مدیریتی و هنرجویان هنرستان‌های فنی و حرفه‌ای شهر همدان با استفاده از مدل بورلیچ و تحلیل کوآدرانت، پایان‌نامه کارشناسی ارشد رشته برنامه‌ریزی درسی، مشهد: دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی، دانشگاه فردوسی مشهد.
- عارفی، محبوبه (۱۳۸۴). «برنامه‌ریزی درسی رشته علوم تربیتی گرایش مدیریت آموزش در آموزش عالی ایران از دیدگاه دانشجویان متخصصان و کارفرمایان»، مطالعات برنامه‌ریزی درسی، دوره ۱، شماره ۱، ۴۳-۷۴.
- قربانی، شعبانعلی (۱۳۹۵). تبیین فرآیند طراحی در آموزش صنایع دستی (مورد پژوهی سفال و سرامیک)، پایان‌نامه دکتری رشته پژوهش هنر، اصفهان: دانشکده پژوهش‌های عالی و کارآفرینی هنر، دانشگاه هنر اصفهان.
- محمدی، مهدی؛ ناصری جهرمی، رضا و معینی شهرکی، هاجر (۱۳۹۱). «ارزیابی اثربخشی بیرونی برنامه درسی دوره مدیریت پروژه آموزشگاه شرکت صنایع الکترونیک شیراز بر اساس مدل چشم‌شایستگی»، آموزش مهندسی ایران، دوره ۱۴، شماره ۵۳، ۸۳-۱۱۷.
- مشخصات کلی برنامه و سرفصل دروس دوره کارشناسی صنایع دستی (۱۳۶۶). وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، مصوب یک‌صد و سومین جلسه شورای عالی برنامه‌ریزی.
- مهدوی هزاوه، منصوره؛ ملکی، حسن؛ مهر محمدی، محمود و عباس پور، عباس (۱۳۹۵). «بررسی تطبیقی نظام برنامه درسی مبتنی بر شایستگی‌ها در برنامه تربیت معلم دوره ابتدایی کشورهای مالزی، هندوستان و ایران»، مطالعات برنامه درسی ایران، دوره ۱۱، شماره ۴۱، ۲۳-۶۴.
- نوروزی قره‌قشلاق، حسین؛ زکریایی کرمانی، ایمان و نصر اصفهانی، احمد رضا (۱۴۰۰). «بررسی تطبیقی شایستگی‌های حرفه‌ای صنایع دستی در چند کشور و تبیین وجوه مغفول آن در برنامه درسی دوره کارشناسی ایران»، باغ نظر، دوره ۱۸، شماره ۹۸، ۳۳-۴۴.
- هدایتی، اکبر (۱۳۹۵). طراحی و اعتباریابی الگوی برنامه درسی مبتنی بر شایستگی برای دوره کارشناسی ارشد رشته برنامه‌ریزی درسی، پایان‌نامه دکتری رشته برنامه‌ریزی درسی، تهران: دانشکده روان‌شناسی و علوم تربیتی، دانشگاه علامه طباطبائی تهران.
- هومن، حیدرعلی (۱۳۸۸). راهنمای عملی پژوهش کیفی، تهران: سمت.
- Atkinson, D. (2010). *Looking Awry at the Notion of Core Competences in Visual Art Education*. Retrieved from <http://www.unesco.org/culture/en/artseducation/pdf/fpdennissatkinson106.pdf>.
- Budkeev, S.M., Kiryushina, J. V., & Shokorova, L.V. (2016). Students-Designers' Professional Competencies Formation by Means of Folk Arts and Crafts. *International Journal of Environmental & Science Education*. July. No. 10. 3394-3405.

- Burns, J., Gibbon, C., Rosemberg, C., & Yair, K. (2012). *Craft in an Age of Change*. London: UK Crafts Council.
- Corbin, J., & Strauss, A. (2008). *Basics of Qualitative Research: Techniques and Procedures for Developing Grounded Theory*. 3rd ed. Los Angeles: SAGE Publications.
- England, L. (2017). *A Pipeline Problem: Exploring Policy Disconnect in Craft Higher Education*. Retrieved from https://media.craftscouncil.org.uk/documents/18-07-18_England_L_-_A_pipeline_problem_2018.pdf
- England, L. (2018). Crafting Professionals – Professional Development and Entrepreneurship in UK Crafts Higher Education. *Making Futures*. Vol. 5. 1-9.
- Garber, E. (2012). Craft Education in Finland: Definitions, Rationales, and the Future. *International Journal of Art & Design Education*. February. No. 2. 132-146.
- Gonczi, A. (1996). *Reconceptualising Competency-based Education and Training: with Particular Reference to Education for Occupations in Australia*. Thesis for PhD in Philosophy. Sidney University of Technology.
- Haanstra, F. (2013). Research into Competency Models in Arts Education. *European Network for Visual Literacy*. Retrieved from <https://envil.eu/folkert-haanstra-research-into-competency-models-in-arts-education/>
- Kenzhebekov, B. T. (2004). Methodological Approaches to the Study of the Expert Professional Competence Development. *Vocational Education*. 5. 177-182.
- Lindroos, K. & Ketonen, H. (2013) *Requirements of the Further Qualification in Handicrafts*. Helsinki: Finnish National Board of Education.
- National Association of Schools of Art and Design (NASAD). (2018) About NASAD, Philosophy. Retrieved from: <https://nasad.arts-accredit.org/about/philosophy/>
- National Association of Schools of Art and Design (NASAD). (2019). *Basic Competency Index for Undergraduate Degrees in Art and Design*. Retrieved from <https://nasad.arts-accredit.org/accreditation/standards-guidelines/basic-competency-index/>.
- National Association of Schools of Art and Design (NASAD). (2019). *Competencies Summary, The BFA in Glass, A Professional Undergraduate Degree*. Retrieved from: <https://nasad.arts-accredit.org/wp-content/uploads/sites/3/2015/11/BFA-Glass.pdf>
- Yair, K. (2011) *Craft and the Digital World*. London: UK Crafts Council. Retrieved from: https://www.craftscouncil.org.uk/documents/864/Craft_and_the_digital_world_2011.pdf

URLs:

- URL1. https://www.craftscouncil.org.uk/documents/864/Craft_and_the_digital_world_2011.pdf (Access Date: 16/05/2020).
- URL2. <https://envil.eu/folkert-haanstra-research-into-competency-models-in-arts-education/>. (Access Date: 15/05/2020).
- URL3. https://media.craftscouncil.org.uk/documents/18-07-18_England_L_-_A_pipeline_problem_2018.pdf (Access Date: 11/05/2020).
- URL4. <https://nasad.arts-accredit.org/about/philosophy/>. (Access Date: 11/05/2020).
- URL5. <https://nasad.arts-accredit.org/accreditation/standards-guidelines/basic-competency-index/>. (Access Date: 11/05/2020).
- URL6. <https://nasad.arts-accredit.org/wp-content/uploads/sites/3/2015/11/BFA-Glass.pdf> (Access Date: 11/05/2020).
- URL7. <http://www.unesco.org/culture/en/artseducation/pdf/fpdennisatkinson106.pdf>. (Access Date: 17/05/2020).

Identifying and Evaluating the Required Professional Competencies for Bachelor Grade Graduates in Handicrafts

Abstract:

The importance of professional competencies as a developer in higher education continuous review and evaluation according to the existing conditions and needs of individuals. Lack of attention to this issue in the higher education system of Iran handicrafts and also the application of a fixed curriculum with the same approach since 1987, caused the present study to address this issue with the aim of identifying the professional competencies required by graduates of handicrafts. The research questions are also as followed: What are the professional competencies required for the bachelor course in handicrafts from the point of view of experts? What is the validity and priority of the identified competencies from the experts' point of view? Addressing the educational system, expressing the domains and boundaries of knowledge and skills, as well as identifying competencies determine the general boundaries, perspective and educational approach of each discipline. It can be inferred that a large part of the development of Iran handicrafts is the responsibility of graduates of this field in higher education. Therefore, it is necessary to review and evaluate a set of professional competencies required by graduates of this field in order to properly cultivate it and present it as a solution in the development of handicrafts.

When competencies are applied in a specialty and professional context, conditions arise that distinguish competencies from other disciplines. In other words, quality and competence in each profession has its own definition that distinguishes a profession from another and shapes its essence and nature. This characteristic, which gives rise to specific knowledge, skills and attitudes in a particular ground, field, job and organization, can be interpreted as professional competence.

The present study is applied in terms of developmental aim and was carried out by exploratory mixed method. In this type of research, qualitative data is more important and in the data collection sequence, first qualitative data and then quantitative data are collected. For this purpose, in the first step of the research, using the qualitative method of interviews and their analysis by the method of content analysis, the required professional competencies were identified; then, using the Delphi method and quantitative binomial tests and the mean of the answers, as well as using the tools of a researcher-made questionnaire, validation and prioritization of competencies were performed. Data were collected through semi-structured individual interviews and virtual offline and online, which was the most important tool used in the interview form. The statistical population of the research consists of members of the faculty of handicrafts of Iranian universities. Theoretical sampling method was used to select the participants, the two main features of which are purposefulness and theoretical saturation. The sampling and interviewing process continued until theoretical saturation of the data was achieved. Thus, after interviewing 24 experts, data saturation was obtained and sampling and interviewing were stopped.

Text content analysis method was used to analyze the interviews. After implementing the interviews in MAXQDA software and re-adapting them to the interview text, the analysis operation began. In performing the content analysis of the text, in order to access the themes and categories, it is necessary to use a meaningful and encryptable unit. In the present study,

Document Type:

Original/Research/Regular Article

Receive Date: 3 November 2021

Accept Date: 12 February 2022

Hossein Norouzi Gharagheshlagh

Ph.D. Candidate in Art Research,
Art University of Isfahan, Isfahan,
Iran.

Email: H.norouzi@au.ac.ir

Iman Zakariyae Kermani

(Corresponding Author). Assistant
professor, Art University of Isfahan,
Isfahan, Iran.

Email: i.zakariyae@au.ac.ir

Ahmad Reza Nasr Isfahani

Professor, Department of Edu-
cational Sciences, University of
Esfahan, Isfahan, Iran.

Email: Arnasr@edu.ui.ac.ir

DOI:

10.22051/jtpva.2022.38379.1357

the “theme” recording unit was considered. Selecting the appropriate sections of the interview sentences, considering the common theme between them, led to the extraction of the initial themes of the research. The initial themes were then placed in a conceptual network of common meanings, ideas, and sentences, and sub-themes (competency components) were derived from them. The main themes (competency dimensions), which are the most abstract part of the content analysis, were expressed in a few words. The selected words in this section are comprehensive in that they express all the current conceptual dimensions in the sub-themes. Then, in order to validate and prioritize the identified competencies, Delphi method was used. The researcher-made questionnaire was based on the main topics of the research, with a five-point Likert scale. Twenty scientific experts (interviewees) answered the questions and agreed with each of the competency dimensions on a scale from very high to very low. In order to validate the binomial test and to prioritize the indicators, the mean of the answers was used. It should be noted that the questionnaire related to accreditation and prioritization has content validity due to the fact that it has been completed by experts. On the other hand, in preparing and constructing the questionnaire, the designer is not able to provide a specific orientation and all the criteria and components are evaluated and therefore there is no need to measure reliability.

The research findings, in other words, the professional competencies of handicraft graduates was obtained in three areas of knowledge, skills and attitude. In general, most of the theories that were proposed, consider these three as important areas of competency, and it is from the combination of these cases that competencies become operational. In the field of knowledge, competencies such as “environmental knowledge and concepts of sustainable development”, “understanding the current social and cultural conditions”, “improving product quality and branding”, “linking theoretical and practical knowledge”, “aesthetics”, “safety and professional health” were obtained from experts’ views; in the field of skills: “communication skills”, “communication with the market and product sales”, “customer orientation”, “entrepreneurship and teamwork”, “presentation and display of works”, “knowledge of digital technologies”, “professional abilities” were obtained from experts views; and in the field of attitude: “Belief in the cultural development of the country”, “promotion of professional life” were obtained from the experts’ views. In continue, the result of the binomial test was significant for all dimensions of competencies ($p < 0.05$) and all the indicators were approved and according to the mean of the answers, their priority was determined. It can be inferred that what has been achieved in this research has a good generality in relation to various fields of handicrafts in line with the development of education in this field. Paying attention to the promotion of handicrafts competencies in the fields of knowledge, skills and attitudes, various aspects of which were explained in this research, can lead to appropriate achievements. This modification will be effective in the development and expansion of specialized and interdisciplinary knowledge of handicrafts, promotion of technical and essential skills, change of attitudes and professional values, promotion of the position of learned knowledge in society and in other words in eliminating many professional needs of the graduates of this field and ultimately the growth of the country’s handicrafts. Accordingly, it is suggested that the acquired competencies for their operational application be studied in more detail. In other words, it is necessary to study the practical aspects of each of these indicators from the perspective of curriculum components (purpose, content, teaching methods, evaluation) and to be considered in the curriculum of this field. In general, after the research that is done on the competencies, it is necessary to pay attention to its additional dimensions and examine its specialized and operational areas in the curriculum of the field in detail.

Keywords: Professional Competence, Handicrafts, Higher Education, Graduates.

References:

- Arefi, M. (2005). Curriculum of Educational Sciences Orientation of Education Management in Higher Education of Iran from the Perspective of Students, Professionals and Employers. *Journal of Curriculum Studies*. Winter. No. 1. 43-74.
- Atkinson, D. (2010). *Looking Awry at the Notion of Core Competences in Visual Art Education*. Retrieved from <http://www.unesco.org/culture/en/artseducation/pdf/fpdennisatkinson106.pdf>.
- Azkia, M., Darban Astaneh, A. & Motamedi, F. (2014). *Applied Research Methods*. Tehran: Keyhan.
- Budkeev, S.M., Kiryushina, J. V., & Shokorova, L.V. (2016). Students-Designers’ Professional Competencies Formation by Means of Folk Arts and Crafts. *International Journal of Environmental & Science Education*. July. No. 10. 3394-3405.
- Burns, J., Gibbon, C., Rosemberg, C., & Yair, K. (2012). *Craft in an Age of Change*. London: UK Crafts Council.
- Corbin, J., & Strauss, A. (2008). *Basics of Qualitative Research: Techniques and Procedures for Developing Grounded Theory*. 3rd ed. Los Angeles: SAGE Publications.
- England, L. (2017). *A Pipeline Problem: Exploring Policy Disconnect in Craft Higher Education*. Retrieved from https://media.craftscouncil.org.uk/documents/18-07-18_England_L_-_A_pipeline_problem_2018.pdf

- England, L. (2018). Crafting Professionals – Professional Development and Entrepreneurship in UK Crafts Higher Education. *Making Futures*. Vol. 5. 1-9.
- Garber, E. (2012). Craft Education in Finland: Definitions, Rationales, and the Future. *International Journal of Art & Design Education*. February. No. 2. 132-146.
- Ghorbani, Sh. (2015). *Explaining the Design Process in Handicraft Education (Case Study of Pottery and Ceramics)*. Thesis for Ph.D. in Art Research. Under the Guidance Gh. Kianmehr & M. T. Ashouri. Faculty of Advanced Research and Art Entrepreneurship. Art University of Isfahan.
- Gonczi, A. (1996). *Reconceptualising Competency-based Education and Training: with Particular Reference to Education for Occupations in Australia*. Thesis for PhD in Philosophy. Sidney University of Technology.
- Haanstra, F. (2013). *Research into Competency Models in Arts Education. European Network for Visual Literacy*. Retrieved from <https://envil.eu/folkert-haanstra-research-into-competency-models-in-arts-education/>
- Hedayati, A. (2016). *Designing and Validating a Competency-Based Curriculum in Template for a Master's Degree Program in Curriculum Planning*. Ph.D. Thesis in Curriculum Planning Group. Under the Guidance of H. Maleki. Faculty of Psychology and Educational Sciences. Allameh Tabataba'i University.
- Hooman, H. (2009). *A Practical Guide to Qualitative Research*. 1st ed. Tehran: Organization for the Study and Compilation of University Humanities Books.
- Jame Bozorg, M. (2012). Identifying and Prioritizing the Professional Competencies Required by Technical and Professional Students from the Perspective of Students, Management Staff and Students of Technical and Vocational Schools in Hamadan using the Burich Model and Quadrant Analysis. Thesis for M.A. in Curriculum Planning. Under the Guidance of M. Amin Khandaghi. Faculty of Educational Sciences and Psychology. Ferdowsi University of Mashhad.
- Kenzhebekov, B. T. (2004). *Methodological Approaches to the Study of the Expert Professional Competence Development*. Vocational Education. 5. 177-182.
- Lindroos, K. & Ketonen, H. (2013) *Requirements of the Further Qualification in Handicrafts*. Helsinki: Finnish National Board of Education.
- Mahdavi, M., Maleki, H., Mehrmohammadi, M., Abbaspour, A. (2016). A Comparative Study on The Teacher Education Curriculums at the Elementary Levels based on the Competency-Based Approach in Malaysia, India and Iran. *Journal of Curriculum Studies*. September. No. 41. 23-64.
- Manufacturers of Handicrafts (2017). *Craft Development Strategies and Required Services*. Interview: Isfahan.
- Ministry of Science, Research and Technology. (1987). *General Information of the Program and the Title of the Undergraduate Courses of Handicrafts*. One hundred and Third Approved in the Session of the Supreme Planning Council.
- Mohamadi, M., Naseri Jahromi, R. & Mieini Shahraki, H. (2012). An Evaluation of the External Effectiveness of the Project Management Curriculum in the College of Shiraz Electronic Industries, based on the Eye of the Competence Model. *Iranian Journal of Engineering Education*. June. No. 53. 83-117.
- *National Association of Schools of Art and Design (NASAD)*. (2018) About NASAD, Philosophy. Retrieved from: <https://nasad.arts-accredit.org/about/philosophy/>
- *National Association of Schools of Art and Design (NASAD)*. (2019). Basic Competency Index for Undergraduate Degrees in Art and Design. Retrieved from <https://nasad.arts-accredit.org/accreditation/standards-guidelines/basic-competency-index/>.
- National Association of Schools of Art and Design (NASAD). (2019). *Competencies Summary, The BFA in Glass, A Professional Undergraduate Degree*. Retrieved from: <https://nasad.arts-accredit.org/wp-content/uploads/sites/3/2015/11/BFA-Glass.pdf>
- Norouzi Gharagheshlagh, H., Zakariaee Kermani, I., Nasr Esfahani, A. (2021). A Comparative Study of Professional Competencies of Handicrafts in a Few Countries and Explaining Its Neglected Aspects in the Iranian Undergraduate Curriculum. *The Monthly Scientific Journal of Bagh-e Nazar*. August. No. 98. 33-44.
- Yair, K. (2011) *Craft and the Digital World*. London: UK Crafts Council. Retrieved from: https://www.craftscouncil.org.uk/documents/864/Craft_and_the_digital_world_2011.pdf

URLs:

- URL1. https://www.craftscouncil.org.uk/documents/864/Craft_and_the_digital_world_2011.pdf. (Access Date: 16/05/2020).
- URL2. <https://envil.eu/folkert-haanstra-research-into-competency-models-in-arts-education/>. (Access Date: 15/05/2020).
- URL3. https://media.craftscouncil.org.uk/documents/18-07-18_England_L_-_A_pipeline_problem_2018.pdf (Access Date: 11/05/2020).
- URL4. <https://nasad.arts-accredit.org/about/philosophy/>. (Access Date: 11/05/2020).
- URL5. <https://nasad.arts-accredit.org/accreditation/standards-guidelines/basic-competency-index/>. (Access Date: 11/05/2020).
- URL6. <https://nasad.arts-accredit.org/wp-content/uploads/sites/3/2015/11/BFA-Glass.pdf> (Access Date: 11/05/2020).
- URL7. <http://www.unesco.org/culture/en/artseducation/pdf/fpdennisatkinson106.pdf>. (Access Date: 17/05/2020).